

RAFAŁ WĘGRZYN

Uniwersytet Wrocławski

ORCID: 0000-0003-4039-756X

UTOPIA PRAWICOWEGO POPULIZMU. ANALIZA TREŚCI ARTYKUŁÓW PORTALU „MAGNA POLONIA”¹

ABSTRAKT: Cyfrowa pedagogika zwraca uwagę na rolę, jaką w kształtowaniu tożsamości, uczeniu się norm społecznych czy budowaniu struktur wyobraźni odgrywają media. Polska scena medialna zdominowana jest przez dwa główne obozy, na temat których pojawiło się już wiele badań i analiz medioznawczych. Jednakże na polskim rynku wydawniczym znaleźć można media spoza głównego nurtu politycznego, które cieszą się oddaną i stale rosnącą publiką. Celem niniejszego artykułu jest analiza danych zawartych na portalu „Magna Polonia”. Badania zostały przeprowadzone w paradygmacie *distant reading*, zaproponowanym przez Franco Morettiego. Kluczowym obszarem tematycznym dokonanych analiz jest rekonstrukcja obrazu edukacji prezentowanego przez autorów artykułów portalu „Magna Polonia”. Za pomocą infrastruktury CLARIN-PL stworzono korpus składający się z kilkudziesięciu tysięcy artykułów, pochodzących z portalu „Magna Polonia”. Następnie wyodrębniono z niego fragmenty doty-

¹ Praca powstała w wyniku realizacji projektu badawczego o nr 2019/35/B/HS2/01187 finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki.

czące edukacji i poddano je ilościowej analizie pod kątem obszarów tematycznych, częstości występowania słów oraz analizie stylometrycznej.

Analizując treści portalu „Magna Polonia”, starano się poznać i zrozumieć, jaki świat kreuje dany portal swoim czytelnikom. Podsumowując zebrane dane, zrekonstruowano utopijną wizję edukacji, która wyłania się z korpusu artykułów.

SŁOWA KLUCZOWE: Magna Polonia, prawica, distant reading, utopia, CLARIN-PL

WSTĘP. POLITYCZNOŚĆ A EDUKACJA

Spojrzenie na koncepcje edukacyjne „z zewnątrz”, spoza dyscypliny i zaangażowania w teorie pedagogiczne zwykle skupia się na obawach i uwypukla zagrożenia². Wydaje się, że taka perspektywa zbieżna jest często z perspektywą ugrupowań politycznych, będących w opozycji do panującej władzy czy mainstreamu politycznego. Edukacja i polityka są ze sobą powiązane, a relacja ta przejawia się najczęściej w obszarze wspierania jakiegoś wyobrażenia ładu społecznego, dla którego instytucje edukacyjne stanowią narzędzie emanacji³. We współczesnej Polsce największy wpływ na proces i politykę edukacyjną wydają się mieć koncepcje neoliberalne składające się na główny nurt ideologiczny. Stąd też ciekawą przestrzenią badań i refleksji wydaje się być wyobrażenie o roli edukacji ugrupowań ideowych, będących na obrzeżach głównego dyskursu ideologicznego.

Polska scena dziennikarska w ostatnim czasie bardzo wyraźnie podzieliła się na dwa obozy: liberalny i konserwatywny (plus zmarginalizowaną resztę)⁴. Do liberalnych mediów można zakwalifikować grupę medialną TVN oraz Polsat wraz z takimi czasopismami, jak „Polityka”, „An-gora”, „Newsweek Polska”, „Przegląd”, „Wprost”, „Tygodnik Powszechny”.

2 T. Polak, *Ciemne strony systemów religijnych. Strategie zamknięcia i samoobrony*, „Nauka” 2010, nr 2.

3 K. Przyszczykowski, *Polityczność (w) edukacji*, Poznań 2012.

4 T. Kananowicz, *Polski polityczny dyskurs prasowy. „Magna Polonia” – nowy głos nowej opozycji*, [w:] *Perswazja językowa w różnych dyskursach*, tom 5, red. Ż. Śladkiewicz, A. Klimkiewicz, K. Wielądek, Sopot 2021, s. 86–93.

Grupę mediów konserwatywnych tworzyłaby telewizja państwowa TVP wraz z Telewizją Trwam oraz Telewizją Republika, a także magazyny „Gość Niedzielny”, „Gazeta Polska”, „Do Rzeczy” i „Sieci”⁵. Poza głównym nurtem zauważyć można media zmarginalizowane, ale posiadające wierną publikę, między nimi wartymi odnotowania pozycjami są projekty medialne „Polonia Christiana” oraz „Magna Polonia”. W dalszej części artykułu zostanie omówiony ten ostatni przykład.

W 2012 roku na rynku czasopism w Polsce ukazał się Magazyn „Magna Polonia” („MP”). Jednym z głównych celów pojawienia się czasopisma była, jak piszą autorzy, chęć zmiany sytuacji na rynku wydawniczym, na którym brakuje czasopisma w całości polskiego, a którym „kierują [...] Polacy, artykuły są tworzone przez Polaków i dedykowane także do Polaków”⁶.

Funkcjonowanie „MP” można podzielić na dwa etapy. Od 2012 do 2016 roku magazyn funkcjonował w Internecie pod adresem www.magnapolonia.net, a papierowe czasopismo pod nazwą „Magna Polonia. Pismo Narodowo-Radykalne”. W tym okresie redaktorem naczelnym był Adam Seweryn. Według informacji zamieszczonych w zakładce *Idea pisma*⁷ na oficjalnej stronie, czasopismo jest związane z Obozem Narodowo-Radykalnym i ma na celu prezentowanie „historii i myśli politycznej polskiego Obozu Narodowego, jak również opinie młodych narodowców dotyczące bieżących wydarzeń społecznych i politycznych”. Magazyn jest także odpowiedzią na dominację środowisk soc-liberalnych w kulturze i mediach przez podejmowanie „działania w obszarze tzw. walki o kulturę, aby z czasem doprowadzić do zmiany dyskursu debaty publicznej i odzyskania należnego miejsca”.

Drugi etap funkcjonowania „MP” rozpoczął się w 2016 roku i trwa do dziś. Związany jest z przebudową strony internetowej i zmianą adresu na www.magnapolonia.org oraz wydaniem pierwszego numeru kwartalnika w formie papierowej, który ukazał się 2 września 2016 roku – „Magna Po-

⁵ Tamże.

⁶ Narodowa Łódź poleca: „Magna Polonia” już w sprzedaży, www.narodowalodz.blogspot.com/2012/08/narodowa-odz-poleca-magna-poloniae-juz.html, dostęp 28.01.2022.

⁷ Informacje z archiwalnej strony pozyskane dzięki wykorzystaniu infrastruktury www.web.archive.org.

lonia. Czasopismo Społeczno-Polityczne”. Nowym redaktorem naczelnym został Wojciech Kempa. Charakterystyczne dla tego okresu funkcjonowania czasopisma jest nieobecność wzmianek o ONR. Można natomiast przeczytać w zakładce O nas na oficjalnej stronie, że „MP” to „długofalowy projekt medialny i nie tylko” oraz telewizja internetowa na kanale YouTube. Kluczowym aspektem działalności „MP” jest:

prawda i przeciwdziałanie propagandzie mediów głównego ścieku. Nie godzimy się na antypolonizm, uległą postawę władz wobec roszczeń żydowskich, poprawność polityczną, która jest zgubą narodów. Nie godzimy się także na szkodliwe dla polskiej przedsiębiorczości ustawy i rozporządzenia. Jesteśmy zwolennikami wolności gospodarczej w naszej ojczyźnie⁸.

Tematy wyróżnione przez autorów na stronie głównej w ramach menu nawigacyjnego to: Wiadomości (Polska, Europa, świat), Felietony (tłumaczenia artykułów na niemiecki, włoski, francuski, angielski, rosyjski, koreański), Newsletter, Gospodarka, Historia, Kibice, Wiara, Telewizja, Sklep, Blogi. Z innych źródeł aktywności „MP”, takich jak np. fanpage na Facebooku, można dowiedzieć się, że jest to „całkowicie niezależny magazyn społeczno-polityczny”⁹.

W 2018 roku (dokładnie 10 sierpnia) zarejestrowano Fundację Magna Polonia, której prezesem jest Przemysław Zbigniew Holocher. W opisie głównych celów Fundacji można przeczytać, że jej działania skupiać się będą na upowszechnianiu historii (narodu polskiego, geopolityce, gospodarce, stosunkach międzynarodowych), patriotyzmu (pielęgnowanie języka polskiego wśród Polonii, polska racja stanu, współpraca z Polakami na kresach, obronność Polski i bronienie jej dobrego imienia na świecie), tradycji Kościoła katolickiego (obrona dobrego imienia Kościoła, ochrona życia od poczęcia, tradycyjny model rodziny), cywilizacji łacińskiej (ideale, wychowanie dzieci i młodzieży, wartości) oraz przedsiębiorczości

⁸ Magna Polonia: czasopismo społeczno-polityczne. „O nas”, www.sklep.magnapolonia.org/o-nas/, dostęp 28.01.2022.

⁹ Magna Polonia. „Informacje”, www.facebook.com/MagazynMagnaPolonia, dostęp 28.01.2022.

(propagowanie wolnego rynku, innowacyjności, wsparcie dla twórców niezależnych)¹⁰.

OPIS METODY BADAWCZEJ

Celem prowadzonych badań jest próba analizy świata edukacji opisywanego przez redaktorów portalu „Magna Polonia”. Analiza danych literackich zaprezentowana w niniejszej publikacji została przeprowadzona w paradygmacie *distant reading*. Samo to pojęcie pojawiło się za sprawą tekstu Franco Morettiego „Conjectures on World Literature”¹¹. Prekursorów takiego sposobu myślenia o badaniach literackich możemy jednak odnaleźć zdecydowanie wcześniej. Ted Underwood zwraca uwagę, że próby ilościowych analiz były obecne już w XIX wieku, między innymi w publikacjach Thomasa C. Mendenhall’a i Luciusa A. Shermmana¹².

Ważnym aspektem tej metody jest koncentracja na tekstach pozostających poza obowiązującymi kanonami, tzw. wielcy nieprzeczytani (*the great unread* lub też *the Slaughterhouse of Literature*)¹³. Zwraca się tu uwagę, że aby oddać społeczne znaczenie literatury, należy przyglądać się nie tylko znanym autorom i kultowym tytułom¹⁴. Warto poświęcić uwagę tekstom mniej docenionym przez historię, ale stanowiącym przytłaczającą większość powstałej literatury. Książka Morettiego *Distant Reading*¹⁵ wyznaczyła nowy paradygmat w badaniach kulturowo-literackich, biorąc za przedmiot analiz wielkie korpusy tekstów i ich ilościową analizę.

¹⁰ Fundacja Magna Polonia, www.rejestr.io/krs/743641/fundacja-magna-polonia, dostęp 28.01.2022.

¹¹ F. Moretti, *Conjectures on World Literature*, „New Left Review” 2000, nr 1.

¹² T. Underwood, *A Genealogy of Distant Reading*, „Digital Humanities Quarterly” 2017, nr 11(2).

¹³ B. Tautz, P. A. Simpson, *Forum: Canon versus „The Great Unread”*, „Goethe Yearbook” 2020, nr 27(1), s. 187–188.

¹⁴ Metoda ta wydaje się być niezwykle przydatna, jeżeli chcemy wyjść poza kanon literatury obejmujący nie więcej niż jeden procent wydawanej literatury uznawanej za arcydzieło kultury Zachodniej, zob. F. Moretti, *Style, Inc. Reflections on Seven Thousand and Titles (British Novels, 1740–1850)*, „Critical Inquiry” 2009, nr 36(1).

¹⁵ F. Moretti, *Distant Reading*, London 2013.

Metoda ta jest kontrpropozycją wobec *close reading*, sposobu czytania tekstów zapoczątkowanego przez religijne egzegezy czy odczytania hermeneutyczne, który polega na bardzo uważnej lekturze niewielkiej ilości tekstu¹⁶. Moretti postrzega literaturę jako zjawisko zbiorowe (społeczne) oraz „globalne”¹⁷, stąd też większa możliwość odnoszenia wyników badań do zjawisk socjologicznych czy psychologicznych. Umożliwiają one przeświecenie mentalności charakterystycznej dla danych czasów czy też grup odbiorców i twórców. Tak rozumiana metoda obliczeniowa niesie ze sobą poważne konsekwencje teoretyczne daleko wykraczające poza klasycznie pojmowane literaturoznawstwo¹⁸.

W ramach cyfrowej humanistyki coraz bardziej rozpowszechnione stają się ilościowe badania literackie wspierane przez komputer¹⁹. Empiryczne podejście do badań literaturoznawczych jest możliwe dzięki rosnącej infrastrukturze wielkich cyfrowych baz danych. Przykładem takiego projektu może być Common Language Resources & Technology Infrastructure (CLARIN) – narzędzie do pracy z ogromnymi bazami tekstów, w tym również tekstów w języku polskim.

Korzystając z narzędzi nie można zapomnieć o założeniach teoretycznych metody. Moretti zwraca uwagę na znaczenie operacjonalizacji²⁰ oraz istotność ilustracji / wizualizacja empirycznych wyników w celu lepszego ich zinterpretowania²¹. Kładzie także nacisk na analizę rzeczowników i czasowników najbardziej charakterystycznych dla danego korpusu. Oczywiście, jak w każdej metodzie, także w *distant reading* istnieją pewne ograniczenia. Wynikają one przede wszystkim z zastosowanego do

¹⁶ B. Brummett, *Techniques of Close Reading*, London, New Delhi, Singapore 2018.

¹⁷ F. Moretti, 'Operationalizing': Or, the Function of Measurement in Literary Theory, „New Left Review” 2013, nr 84.

¹⁸ F. Moretti, *Distant Reading*, dz. cyt.

¹⁹ Warto wspomnieć o Stanford Literary Lab, który koncentruje się na badaniach z obszaru krytyki obliczeniowej (*computational criticism*). W ramach laboratorium utworzono także dokument *Quantitative Formalism: an Experiment*, składający się z tekstów odrzuconych przez czasopisma naukowe niechętnie nowej metodzie, zob. F. Moretti, *Literatura – zmierzona*, „Teksty Drugie” 2017, nr 1.

²⁰ F. Moretti, 'Operationalizing', dz. cyt.

²¹ F. Moretti, *Distant Reading*, dz. cyt.; F. Moretti, *Wykresy, mapy, drzewa: abstrakcyjne modele na potrzeby historii literatury*, Kraków 2016.

pomiarów narzędzia. Mowa tu między innymi o błędzie pomiaru, utracie pewnej części danych, ograniczonej dokładności oraz ograniczonym zakresie tego, co właściwie możemy analizować i w jaki sposób²².

Następnie po zawężeniu danych metodami obliczeniowymi przeprowadzono analizę zawartości. Jak zdefiniował analizę zawartości Walery Pisarek, jest to:

zespół różnych technik systematycznego badania strumieni lub zbiorów przekazów, polegający na możliwie obiektywnym (w praktyce zwykle: intersubiektywnie zgodnym) wyróżnianiu i identyfikowaniu ich możliwie jednoznacznie skonkretyzowanych, formalnych lub treściowych elementów oraz na możliwie precyzyjnym (w praktyce: zwykle ilościowym) szacowaniu rozkładu występowania tych elementów i na głównie poznawczym wnioskowaniu²³.

CLARIN-PL

Stworzono korpus składający się z 24 770 artykułów z magazynu „Magna Polonia” opublikowanych na stronie www.magnapolonia.org w okresie od 31 stycznia 2016 roku do 1 października 2020 roku. Korpus zawiera zarówno teksty opublikowane na stronie, jak i część tekstów przeznaczonych do druku w kwartalniku, które zostały zdigitalizowane. Za pomocą narzędzia KonText należącego do infrastruktury CLARIN-PL z powyższej bazy pozyskano fragmenty tekstów zawierające wszelkie możliwe formy słowa ‘edukacja’²⁴.

²² J. Jin, *Problems of Scale in „Close” and „Distant” Reading*, „Philological Quarterly” 2017, nr 96(1), s. 105.

²³ J. Idzik, R. Klepka, *O analizie zawartości, czyli jak badać medialne obrazy świata?*, [w:] *Medialne obrazy świata, tom 2: Polityka i bezpieczeństwo w relacjach medialnych*, red. R. Klepka, Kraków 2019, s. 14.

²⁴ Wykorzystano lemat *.eduk*, który pozwala na wyszukanie wszystkich słów zawierających zbitkę liter ‘eduk’ oraz wszystko to, co potencjalnie by ją poprzedzało oraz znajdowało się za nią. Dzięki temu udało się wydobyć z korpusu zarówno takie słowa, jak ‘seksedukatorzy’, ‘reedukacja’ oraz ‘edukacja’ czy ‘edukacyjnych’.

Warto zaznaczyć, że edukacja to tylko jedno z wielu pojęć kluczowych dla refleksji pedagogicznej. Jednak z uwagi na ilość materiału źródłowego zdecydowano o zawężeniu analizowanego korpusu do tej kategorii. Wyodrębniono 1247 fragmentów artykułów, w których znajdował się rdzeń wyrazu 'eduka' oraz kilka zdań przed i po wystąpieniu słowa kluczowego, łącznie 6 552 459 tokenów²⁵. Spośród obecnych w korpusie tematów formy słowa edukacja udało się wyodrębnić pięć przedrostków: seks – 28 (np. seksedukacja, seksedukatorka), re – 14 (np. reedukacja), ko – 2 (ko-edukacja) oraz pseudo – 1 (pseudoedukacja). Następnie stworzono bazę składającą się z wyodrębnionych fragmentów. Każdemu z nich dwóch sędziów kompetentnych nadawało tagi będące słowami kluczowymi zawartymi w danym fragmencie oraz w ramach możliwości ustalono, jakiej miejscowości bądź państwa dotyczy dana publikacja. Oznaczono również, które fragmenty dotyczą jednego artykułu, co w podsumowaniu dało 682 artykułów zawierających przynajmniej jedną formę wyrazu 'edukacja'.

Dzięki analizie zawartości mediów można wyciągnąć wiele wniosków o wiedzy, opiniach i sądach na temat otaczającego świata, którą zdobywają użytkownicy danego medium²⁶. Analizując treści portalu „Magna Polonia”, badacze chcieli poznać i zrozumieć, jaki świat kreuje dany portal swoim czytelnikom. Podsumowując zebrane dane, autorzy stworzyli utopijną wizję, z którą użytkownicy portalu „Magna Polonia” prawdopodobnie się utożsamiają i do której ziszczenia dążą.

Zostały postawione następujące pytania badawcze:

1. Jakich obszarów tematycznych dotyczą artykuły portalu „Magna Polonia” zawierających słowo 'edukacja'?
2. Jakie słowa są typowe dla korpusu artykułów portalu „Magna Polonia” zawierających słowo 'edukacja'?

²⁵ Narzędzie KonText (<https://clarin-pl.eu/index.php/kontext/>) daje możliwość wyszukiwania fragmentów zawierających słowo kluczowe wraz z piętnastoma tokenami znajdującymi się po lewej i prawej stronie od tematu głównego. Token – samodzielna część znaczeniowa. W większości wypadków ilość tokenów będzie odpowiadać ilości wyrazów gramatycznych.

²⁶ J. Idzik, R. Klepka, *O analizie zawartości, czyli jak badać medialne obrazy świata?*, dz. cyt., s. 26.

3. Jakie instytucje pojawiają się w artykułach portalu „Magna Polonia” zawierających słowo ‘edukacja’?

ANALIZA DANYCH

Kontekst, w jakim znajdowały się różne formy słowa ‘edukacja’, jest bardzo zróżnicowany. Poddano analizie słowa występujące najbliższej słowa kluczowego, to znaczy w obrębie dziesięciu słów przed i po słowie kluczowym. W zdecydowanej większości wypadków mowa tu o zdaniu poprzedzającym oraz następującym po zdaniu zawierającym słowo kluczowe. Wyodrębniono 4427 jednostek znaczeniowych. Do dalszych analiz przyjęto tylko te słowa, które wystąpiły w tekście przynajmniej dwadzieścia razy, co dało 150 jednostek znaczeniowych. Po oczyszczeniu tak otrzymanego zbioru²⁷, udało się wyodrębnić następujące obszary według częstości występowania słów:

- seksualność (np. seksualny – 235, LGBT – 54);
- szkoła (np. szkoła – 178, program – 58, zajęcia – 45, nauka – 40, szkolny – 24, przedszkolne – 20);
- naród (np. narodowy – 137, polski – 91, Polska – 74);
- MEN (np. minister – 135, ministerstwo – 104, Zalewska – 38, Piontowski – 21);
- osoby (np. dziecko – 115, młodzież – 44, rodzic – 36, nauczyciel – 36, uczeń – 29, rodzina – 27, domowy – 24);
- miejsca (np. Białoruś – 28, Warszawa – 27);
- instytucje (np. IPN – 25, WHO – 21);
- inne (np. kultura – 42, antydyskryminacyjny – 35, język – 35, zdrowie – 31, władza – 26, społeczny – 24, prawo – 24, życie – 23, zdrowotny – 21, historyczny – 20).

Z tych samych 4427 jednostek znaczeniowych wyodrębniono dwadzieścia najbardziej typowych kolokacji dla tematu ‘edukacja’ znajdujących się w korpusie. Na podstawie obliczeń algorytmu otrzymano wartości

²⁷ Usunięto takie słowa, jak ‘być’, ‘się’, ‘że’, oraz znaki interpunkcyjne i spójniki.

logDice (podawana w nawiasach), które następnie uszeregowano według wielkości. Na tej podstawie otrzymano listę silnych kolokacji: seksualny (11.557), szkoła (10.352), edukacja (10.100), Zalewska (9.887), antydyskryminacyjny (9.761), zajęcia (9.711), narodowy (9.609), Anna (9.568), ministerstwo (9.525), minister (9.480), młodzież (9.478), LGBT (9.282), wprowadzenie (9.277), nauczyciel (9.125), dziecko (9.113), Piontkowski (9.046), kultura (9.044), standard (9.022), resort (8.978), nauka (8.942). Znaczącym wydaje się tak wysoka pozycja takich słów, jak seksualny, antydyskryminacyjny, LGBT. Można postawić ostrożną hipotezę, że „MP” bardziej niż model edukacji katolicko--konserwatywnej popularyzuje model bliższy stanowiskom lewicowym, a w każdym razie dużo częściej o takim pisze.

INSTYTUCJE EDUKACYJNE

Kluczowymi instytucjami edukacyjnymi, których wydarzenia są najczęściej promowane w „MP”, są: *Centrum Edukacyjne Powiśle* (wykłady i spotkania wokół książek); *Centrum Edukacyjne IPN im. Janusza Kurtyki* – „Przystanek Historia” (współpraca archiwalna z Ukrainą; wydarzenie „Wołyń 1943. Pamięć i niepamięć”; „Operacja Polska”; obchody dnia niepodległości; dyskusja na temat Romana Dmowskiego, konkurs „Być Polakiem” oraz escape room – wymiar propagandowy lekcji historii we francuskich szkołach – historia Jakuba Vaugona;); *Biura Edukacji Narodowej IPN* – Edukacyjna gra historyczna „Polskie Państwo Podziemne”; ogólnopolski projekt edukacyjny o Sybirakach; *Instytut Pamięci Narodowej* – wydarzenia związane z najnowszymi publikacjami książek, edukacja na temat zbrodni wojennych na Polakach, zbrodnie wołyńskie; oblawa augustowska; Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych; stoiska edukacyjne z okazji 95. rocznicy powołania Korpusu Ochrony Pogranicza; współorganizacja biegu „Tropem Wilczym” ku pamięci Żołnierzy Wyklętych; przekazanie książek i gier edukacyjnych dla Fundacji dla Rodaka.

Przykładem działań pochwalnych jest również odcięcie się *Krakowskiej Fundacji Edukacyjnej im. J. S. Bandtkiego* oraz *Dyrekcji Szkół Reja* w Krakowie od twórczości Wojciecha Rzehaka – współautora scenariusza do filmu *Kler*, zatrudnionego w tychże placówkach. Warto wspomnieć tak-

że o udziale przedstawicieli Kongregacji ds. Edukacji Katolickiej w takich wydarzeniach, jak 27 Pielgrzymka Rodziny Radia Maryja na Jasną Górę, udział w uroczystości ku czci św. Stanisława w Krakowie oraz we współtworzeniu Instrukcji Stolicy Apostolskiej (4.11.2005) poświęconej kwestii święceń osób przynależnych bądź wspierających społeczność LGBT²⁸.

Podmioty, których działania uznawane są za negatywne, to przede wszystkim Grupa Edukatorów Seksualnych PONTON oraz Fundacja Nowoczesnej Edukacji SPUNK i ich działalność związana z rozpowszechnianiem wiedzy o seksualności człowieka. Równie zagrażające wydają się być działania WHO związane z Kartą LGBT (czasem zapisywaną jako „Karta LGBT+”) interpretowaną przez „MP” jako program deprawacji dzieci²⁹, jako akt prawny niezgodny z Konstytucją, związana z nią „edukacja antydyskryminacyjna”. Negatywną konsekwencją związaną z wprowadzeniem karty może być także gromadzenie danych wrażliwych związanych z preferencjami seksualnymi, politycznymi i religijnymi oraz możliwość wykorzystania tych danych do celów politycznych. Obok Karty LGBT+ oraz „propedofilskich standardów WHO”, czytamy w artykule „MP”, „drugim epicentrum rewolucji seksualnej jest szkolnictwo”³⁰, a w tym konkretnym wypadku lista lektur na rozmowę rekrutacyjną do jednej z warszawskich szkół. Zagroženiem dla edukacji jest również Europejska Karta Równości w Życiu Lokalnym. Wzmianki na ten temat możemy znaleźć na przykład w artykule poświęconym przyjęciu karty przez władze miasta Poznań lub też w doniesieniu o proteście w Gdańsku przeciw karcie pod hasłem „Stop demoralizacji dzieci”³¹.

Często pojawiającą się organizacją związaną z działalnością w zakresie edukacji seksualnej jest Grupa Stonewall. W wielu artykułach możemy przeczytać, że są zaangażowani w prowadzenie edukacji antydyskry-

²⁸ Pisownia zgodna z treścią artykułu „MP”.

²⁹ <https://www.magnapolonia.org/abp-jedraszewski-karta-lgbt-i-instrukcje-who-sa-programami-deprawacji-dzieci/>, dostęp 28.01.2022.

³⁰ 'Pedofilia podczas egzaminów do liceum?! Który to skur...syn....' – prezes ZPP wściekły, <https://www.magnapolonia.org/pedofilia-podczas-egzaminow-do-liceum-ktory-to-skur-syn-prezes-zpp-wsciekly/>, dostęp 28.01.2022.

³¹ Odpowiedzą na obie karty jest inicjatywa podpisana przez prezydenta Andrzeja Dudę o nazwie „Karta Rodziny”.

minacyjnej i seksualnej w szkołach w Poznaniu, tworzenie kampanii informacyjnych (bilbordy) oraz biorą udział w wydarzeniach, takich jak np. przerywanie mszy na Ostrowie Tumskim we Wrocławiu. Możemy przeczytać także o organizacjach, które pod pozorami innej działalności edukują seksualnie młodzież. Przykładem takiej grupy jest *Fundacja Euroweek Szkoła Liderów*, która w ramach szkoły językowej na jednych z zajęć dokonywała inscenizacji seksualnych. Skandalem było także zbyt duże zbliżenie się prowadzących zajęcia obcokrajowców z dziewczynkami, co zresztą zostało ujęte w tytule jednego z artykułów – „Polskie nastolatki w objęciach śniadych facetów w ramach programu unijnego?”³². Z wieloma działaniami promującymi edukację seksualną jest związany również Parlament Europejski i konkretni europarlamentarzyści często przebijający się w tekstach.

Odpowiedzią na wiele z powyższych działań są akcje podejmowane przez *Fundacja Pro – Prawo do życia*, *Instytut Ordo Iuris* oraz *Centrum Życia i Rodziny* – organizacja protestów prorodzinnych. W ramach wypowiedzi jednego z przedstawicieli ostatniej z organizacji możemy dowiedzieć się, że: „My rodzice mamy prawo żądać od organów państwa ochrony naszych dzieci przed demoralizacją”³³. Pieczę nad seksualnością młodzieży trzyma także stowarzyszenie „Twoja Sprawa”, które zajmuje się ograniczeniem dostępu dzieci do pornografii.

Jednym z obszarów zainteresowania „MP” są związki pomiędzy działaniami edukacyjnymi a Żydami, państwem Izrael, zwłaszcza w obszarze tematyki związanej z Holocaustem. Pojawiają się tu takie instytucje, jak: *Fundacja Ronalda Laudera*, która zajmuje się odrodzeniem życia żydowskiego, między innymi przez zakładanie szkół żydowskich w Europie Wschodniej („MP” informuje, że do takiej szkoły swoje dzieci posłał premier Mateusz Morawiecki); *Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN* – organizacja warsztatów pt. „Edukacja antydyskryminacyjna – przedsięwzięcia szkoleniowe dla Policji”, konferencji pt. „Jak rozmawiać o Sprawiedliwych?

³² <https://www.magnapolonia.org/polskie-nastolatki-w-objeciach-sniadych-facetow-w-ramach-programu-unijnego/>, dostęp 28.01.2022.

³³ <https://www.magnapolonia.org/trzaskowski-schetyna-wiedzial-ze-zamierzam-podpisac-karte-lgbt/>, dostęp 28.01.2022.

Reprezentacje w kulturze, znaczenie w edukacji”, która została określona w nagłówku artykułu jako „Orwellowski seans nienawiści do Polski i Polaków w Muzeum POLIN”³⁴; *Instytut Pamięci Męczenników i Bohaterów Holocaustu Yad Vashem*, zwany zakłamanym instytutem³⁵; *Marsz żywych w Auschwitz* – komercjalizacja, znieważenie, antypolska prowokacja związana z przeprosinami za polski antysemityzm.

Organizacje te pojawiają się najczęściej jako podmioty zakłamujące świadomość historyczną (w kontekście „polskich obozów śmierci”), pojawiają się także takie sformułowania, jak „propagandowa hucpa” (o Światowym Forum Holokaustu).

Obszernym wątkiem poruszonym w „MP” jest także kwestia edukacji Polonii, a zwłaszcza problemy związane z utrudnieniami dla polskiego szkolnictwa (zwłaszcza na Wschodzie). Największa część informacji odnosiła się do Białorusi – zmniejszenie ilości dzieci w polskich szkołach, ograniczenie grup nauczania języka polskiego (Związek Polaków na Białorusi; Białoruskie Ministerstwo Edukacji; Miński Związek Polaków na Białorusi; Przegląd Małych Form Teatralnych), Litwy – likwidacja filologii polskiej na jednym z uniwersytetów (Targi Edukacyjne Polskich Szkół; Litewskie Centrum Kultury i Edukacji) oraz Czech (Polski Związek Kulturalno-Oświatowy), pojawiła się również informacja o likwidacji Polskich szkół w Rosji (Radio Wolna Europa – Radio Swoboda). W kontekście edukacji Polonii pojawiły się także takie instytucje, jak Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą przy MEN czy Fundacja dla Rodaka.

Warto także zwrócić uwagę na edukację o charakterze przyrodniczym wielokrotnie promowaną przez „MP”. Wydarzenia edukacyjne związane z takimi ośrodkami, jak Parki Narodowe (Kampinowski, Poleski, Wielkopolski, Biebrzański, Tatrzański, czy Zespół Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych), Ośrodki Edukacji Przyrodniczej, Morskie Centrum Nauki czy też nadleśnictwa (Pińczów), pojawiały się wielokrotnie. Informowano między innymi o akcjach edukacyjnych „Jestem za

³⁴ <https://www.magnapolonia.org/orwellowski-seans-nienawisci-do-polski-i-polakow-w-muzeum-polin/>, dostęp 28.01.2022.

³⁵ <https://www.magnapolonia.org/zaklamany-instytut-yad-vashem/>, dostęp 28.01.2022.

Łosiem”, w której wziął udział Marcin Dorociński, akcji Bee Smart – Ratujmy Pszczoły czy akcji „Czyste Tatry”, warsztatach ekologicznych oraz stworzeniu nowego szlaku edukacyjnego ze skamielinami dinozaurów. Wszystkie informacje przyrodnicze koncentrowały się na polskim ekosystemie. Ważnym aspektem związanym z edukacją były wiadomości o ochronie przyrody i zagrożonych gatunkach, takich jak wilki, żubry, łosie, rybołowy, sokoły, żmije, pszczoły.

Pojawiają się także wątki związane z edukacją muzułmańską. Autorzy artykułów zwracają uwagę na powstające w Białymstoku Muzułmańskie Centrum Kultury, finansowane przez Arabię Saudyjską. Zwraca się tam uwagę na niechęć i protesty obywateli Białegostoku przeciw nowemu centrum, które miałyby mieć również funkcję sakralną. Można także przeczytać o inicjatywie Przystanku Woodstock promującą i przybliżającą wiedzę o kulturze arabskiej. W ramach Wioski Wielu Kultur odbywać się mają warsztaty z kultury arabskiej, zaplatania makram i wiązania hidżabu. Według „MP” na edukację muzułmańską nie godzą się także Brytyjczycy. Kilka tysięcy Hindusów jest przeciwna powstaniu Muzułmańskiego Centrum Edukacji w jednej z dzielnic Londynu. Z kolei w ramach Centrum Edukacji Dorosłych w Dreźnie odbywać się będzie kurs, w ramach którego będzie można przywdziać burkę. Natomiast w Herne, w jednej z tamtejszych szkół dla muzułmańskich dziewcząt zakupiono burkinis (burki do pływania), by mogły uczestniczyć w lekcjach i jednocześnie lepiej integrować się z niemiecką kulturą. Pojawiają się także informacje o propozycji wprowadzenia języka arabskiego (m.in. tureckiego) jako przedmiotu szkolnego w kolejnych landach niemieckich³⁶. W niektórych szkołach obowiązuje program nauczania edukacji islamistycznej przygotowany przez Turecko-Islamski Związek ds. Religijnych³⁷.

Wiele można przeczytać także o wydarzeniach edukacyjnych związanych ze służbami państwowymi. W kilku artykułach znajdziemy wzmianki

³⁶ <https://www.magnapolonia.org/niemieckie-szkoly-beda-uczyly-po-arabsku/>, dostęp 28.01.2022.

³⁷ <https://www.magnapolonia.org/nauka-jezyka-arabskiego-we-wszystkich-szkolach-a-tureckiego-w-szkolach-srednich-to-sie-dzieje-w-niemczech/>, dostęp 28.01.2022.

o „eventach” edukacyjnych organizowanych przez Wojsko Polskie (oraz Muzeum Wojska Polskiego), Straż Graniczną czy Policję. Można również zapoznać się z informacją o szkoleniach organizowanych przez Pełnomocnika ds. edukacji wojskowej studentów (w ramach Legii Akademickiej), obejmującego tematykę „zadań sił zbrojnych RP, zależności pomiędzy elementami systemu obronnego RP, relacji przełożony – podwładny i dyscypliny wojskowej”³⁸.

W kontekście edukacji pojawiły się również wzmianki o Strajku Nauczycieli, Stowarzyszeniu Szkół Katolickich, Zjeździe Historyków Polskich, Narodowym Świącie Niepodległości wraz z Marszem Niepodległości oraz powołaniu Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego.

WYCHOWAWCZA DYSTOPIA PRAWICY

Z powyższych analiz wyłania się fragmentaryczny, szczątkowy obraz modelu wychowawczego przyświecającego linii redakcyjnej czasopisma „Magna Polonia”. Uzasadnionym wydaje się trop związany z tym, że edukacja nie jest tak istotnym tematem dla redaktorów. O jej względnej marginalizacji i niedoszacowaniu możemy wnosić z częstości występowania poszczególnych tematów, bo o ile o edukacji udało się wyodrębnić 1247 fragmentów artykułów z wyrazem ‘edukacja’, to z wyrazami ‘polityka’ jest ich już 10023, ‘sąd’ – 8855, ‘prawo’ – 4650, ‘komunizm’ – 4041, ‘kościół’ – 2921. Być może temat nie jest wystarczająco istotny także dla czytelników czasopisma.

Z kolei biorąc pod uwagę analizowane fragmenty można postawić pytanie, na ile edukacja budzi zaufanie u konserwatywnie zorientowanych redaktorów „Magna Polonia”? Przedstawiony obraz edukacji jawi się w dużej mierze jako negatywny. Edukacji wykazuje się braki i niedoskonałości, a z uwagi na silnie perswazyjny język występujący w artykułach można

³⁸ <https://www.magnapolonia.org/na-politechnice-koszalinskiej-zainaugurowano-druga-edycje-legii-akademickiej/>, dostęp 28.01.2022.

odnieść wrażenie, że edukacją straszy się odbiorcę. Używanie wielkich kwantyfikatorów, dobitne i dosadne wyrażanie opinii oraz sugestywne grafiki ozdabiające każdy numer czasopisma zdają się służyć formatowaniu postaw odbiorców w kierunku obaw i lęków związanych z edukacją.

O ile niepożądany obraz edukacji jest wyraźnie zarysowany, wydaje się, że propozycja pozytywna jest szczątkowa. W pojedynczych artykułach można przeczytać o pożądanym przemieszczeniu edukacji z instytucji państwowych do rodziny i instytucji kościelnych. W zarysowanej przez redaktorów „Magna Polonia” koncepcji to rodzice, a nie państwo czy instytucje powinny edukować swoje dzieci. Przejawia się to całościowo w formie edukacji domowej lub też dotyczy tylko wybranego obszaru, jak edukacja seksualna, która powinna być pozostawiona rodzicom. Przyświeca temu sprzeciw wobec wpływom (ideologizacji, deprawacji) instytucji edukacyjnych oraz przekonanie, że to rodzic wie najlepiej, kiedy i jakich treści związanych z seksualnością należy uczyć dzieci. W związku z czym nie ma miejsca również na przypadkową (lub celową) edukację seksualną w przestrzeni publicznej. Wszelkie eksponowanie swojej orientacji seksualnej innej niż heteronormatywna winno pozostać sprawą prywatną, ukrytą przed społeczeństwem, by dzieci mogły uniknąć narzucania im wzorców seksualnych niezgodnych z przekonaniem rodziców.

Istotna dla wychowania odpowiedniego obywatela jest jego edukacja wojskowa oraz patriotyczna. Przeszkolenie z obsługi broni, wartości patriotycznych i struktury wojskowej wydaje się być kluczowe dla bezpieczeństwa kraju. Ważna jest także edukacja ekologiczna – znajomość flory i fauny rodzimej przyrody, polskich lasów, parków narodowych, jezior i gór. Należy także chronić rodzime zagrożone gatunki oraz promować wiedzę na ich temat.

Dla pożądanego przez „MP” obywatela historia odgrywa ważną rolę. Jest nauczycielką życia, o której nie powinno się zapominać. To w dużej mierze dzięki znajomości historii można ustrzec się zagrożeń i zdobyć wiedzę, wobec czego należy zachować czujność. Obowiązkiem obywatela jest także niedopuszczanie i piętnowanie wszelkich fałszywych informacji historycznych na temat polski, tak w kraju, jak i zagranicą, które uderzałyby w pozytywny wizerunek państwa.

Nie tylko historia, ale także język jest istotny dla tożsamości Polaków, dlatego też ważne jest dbanie o to, żeby Polonia miała możliwość nauki języka polskiego oraz uczęszczania do polskich szkół poza granicami kraju.

Tożsamość postulowanego przez „MP” obywatela Polski jest silnie związana z autorytetem Kościoła katolickiego i jego tradycyjnym nauczaniem. Wielu przedstawicieli Kościoła to sprzymierzeńcy w wychowaniu i kształtowaniu „wielkopolanina” oraz strażnicy jego moralności. To silne sprzężenie z Kościołem sprawia, że wszelkie odległe tradycje kulturowo-religijne (takie jak islam czy judaizm) wydają się być zagrożeniem.

Zarysowane wyobrażenia społeczne³⁹ mogą stanowić swego rodzaju wstępny szkic służący do rekonstrukcji utopijnego i dystopijnego obrazu edukacji charakterystycznego dla prawej strony dyskursu politycznego w Polsce. Powyższa analiza empiryczna pożądaną i niepożądaną przez konserwatystów edukacji wydaje się być zbieżna z opisem zarysowanym przez Kazimierza Przyszczykowskiego w *Polityczności (w) edukacji*. Wydaje się, że wartym dalszych analiz obszarem byłoby porównanie różnych wyobrażeń edukacji w różnych przestrzeniach mediów niemainstreamowych.

BIBLIOGRAFIA

- Baczko B., *Wyobrażenia społeczne. Szkice o nadziei i pamięci zbiorowej*, przekł. M. Kowalska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994.
- Brummett B., *Techniques of Close Reading*, SAGE, Thousand Oaks, London, New Delhi, Singapore 2018.
- Idzik J., Klepka R., *O analizie zawartości, czyli jak badać medialne obrazy świata?*, [w:] *Medialne obrazy świata, tom 2: Polityka i bezpieczeństwo w relacjach medialnych*, red. R. Klepka, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2019.
- Jin J., *Problems of Scale in „Close” and „Distant” Reading*, „Philological Quarterly” 2017, nr 96(1).

³⁹ B. Baczko, *Wyobrażenia społeczne. Szkice o nadziei i pamięci zbiorowej*, Warszawa 1994.

- Kananowicz T., *Polski polityczny dyskurs prasowy. „Magna Polonia” – nowy głos nowej opozycji*, [w:] *Perswazja językowa w różnych dyskursach*, tom 5, red. Ż. Śladkiewicz, A. Klimkiewicz, K. Wielądek, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Sopot 2021.
- Moretti F., *Conjectures on World Literature*, „New Left Review” 2000, nr 1.
- Moretti F., *Distant Reading*, Verso, London 2013.
- Moretti F., *Literatura – zmierzona*, przekł. M. Maryl, „Teksty Drugie” 2017, nr 1.
- Moretti F., ‘Operationalizing’: Or, the Function of Measurement in Literary Theory, „New Left Review” 2013, nr 84.
- Moretti F., *Style, Inc. Reflections on Seven Thousand Titles (British Novels, 1740–1850)*, „Critical Inquiry” 2009, nr 36(1).
- Moretti F., *Wykresy, mapy, drzewa: abstrakcyjne modele na potrzeby historii literatury*, przekł. T. Bilczewski, A. Kowalcze-Pawlik, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2016.
- Przyszczykowski, K., *Polityczność (w) edukacji*. Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2012.
- Tautz B., Simpson P. A., *Forum: Canon versus „The Great Unread”*, „Goethe Yearbook” 2020, nr 27(1).
- Underwood T., *A Genealogy of Distant Reading*, „Digital Humanities Quarterly” 2017, nr 11(2).

NETOGRAFIA

- Archiwum nieaktywnych stron internetowych, web.archive.org, dostęp 28.01.2022.
- Fundacja Magna Polonia, www.rejestr.io/krs/743641/fundacja-magna-polonia, dostęp 28.01.2022.
- Magna Polonia. „Informacje”, www.facebook.com/MagazynMagnaPolonia, dostęp 28.01.2022.
- Magna Polonia: czasopismo społeczno-polityczne. „O nas”, www.sklep.magnapolonia.org/o-nas/, dostęp 28.01.2022.
- Narodowa Łódź poleca: „Magna Polonia” już w sprzedaży, www.narodowalodz.blogspot.com/2012/08/narodowa-odz-poleca-magna-poloniae-juz.html, dostęp 28.01.2022.

UTOPIA OF RIGHT-WING POPULISM. CONTENT ANALYSIS OF THE ARTICLES FROM THE “MAGNA POLONIA” WEBSITE

ABSTRACT: Digital pedagogy draws attention to the role the media play in shaping identity, learning social norms or building structures of imagination. The Polish media scene is dominated by two main camps, on which a lot of media studies and analyses have already appeared. However, on the Polish publishing market one can find media outside the political mainstream, which enjoy a devoted and growing audience. The purpose of this article is to analyze the data contained in the “Magna Polonia” portal. The research was conducted in the paradigm of distantreading, proposed by Franco Moretti. The key thematic area of the analyses made is the reconstruction of the image of education presented by the authors of the articles of the “Magna Polonia” portal. With the help of CLARIN-PL infrastructure, a corpus consisting of tens of thousands of articles from the “Magna Polonia” portal was created. Subsequently, passages on education were extracted from it and subjected to quantitative analysis in terms of subject areas, word frequency and stylistic analysis.

By analyzing the content of the “Magna Polonia” portal, an effort was made to learn and understand what kind of world the portal creates for its readers. The utopian vision of education that emerges from the corpus of articles was reconstructed.

KEYWORDS: Magna Polonia, rightwing, distantreading, utopia, CLARIN-PL